SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 476/2021-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **POHODA FESTIVAL, s. r. o.,** Zochova 6 – 8, Bratislava, IČO 45 639 043, zastúpenej advokátom JUDr. Branislavom Jurgom, Žilinská cesta 130, Piešťany, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Obdo 47/2020 z 10. decembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.
Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Obdo 47/2020 z 10. decembra 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu navrhuje zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a rozhodnutí súdov vyplýva nasledujúci stav veci:
Sťažovateľka mala procesné postavenie žalobkyne (ako právny nástupca po pôvodnom žalobcovi) v konaní o zaplatenie 33 190 eur s príslušenstvom proti žalovanému z titulu náhrady škody v dôsledku pádu koncertného stanu na hudobnom festivale konanom v roku 2009. Okresný súd Trenčín (ďalej len „okresný súd“) svojím rozsudkom č. k. 36 Cb 197/2009 z 9. marca 2018 (ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie“) žalobe sťažovateľky v celom rozsahu vyhovel, keď mal po vykonaní dokazovania za preukázané, že sťažovateľke vznikla škoda, za ktorú nesie objektívnu zodpovednosť žalovaná (spôsobená prevádzkovou činnosťou, pozn.), ako aj na základe

zodpovednosti za škodu spôsobenú porušením zmluvnej povinnosti. V odôvodnení svojho rozsudku súd prvej inštancie poukázal na svoje skoršie právoplatné uznesenie v predmetnej veci z 21. júla 2010 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) č. k. 8 Cob 176/2010-227 z 22. decembra 2010 (ďalej aj „procesné rozhodnutie o právomoci“), ktorým zamietol návrh žalovanej na zastavenie konania obsiahnutý v odpore proti platobného rozkazu. Žalovaná v odpore uviedla, že z obsahu zmluvného dojednania (bod 20 nájomnej zmluvy) vyplývalo, že strany zmluvy si určili právomoc súdu v Pirmasens (SRN), a preto nie je daná právomoc súdov Slovenskej republiky. Súd prvej inštancie pri posúdení zmluvného dojednania o právomoci (prorogačnej doložky) dospel k záveru, že zmluvné dojednanie neobsahuje dohodu strán nájomnej zmluvy o voľbe právomoci súdu vo veci náhrady škody, či už zo zmluvnej alebo mimozmluvnej zodpovednosti v zmysle čl. 23 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 44/20001 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (ďalej len „naradenie Brusel I“), a preto je daná osobitná právomoc súdu prvej inštancie podľa čl. 5 ods. 1 a 3 nariadenia Brusel I z dôvodu miesta plnenia a tiež miesta vzniku škody.

3. Na základe odvolania žalovanej rozhodol odvolací súd rozsudkom č. k. 16 Cob 69/2018-3211 z 23. júla 2019 (ďalej len „rozsudok odvolacieho súdu“) tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému v prvom rade priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Vo vzťahu k námietke nedostatku právomoci poukázal na právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie o návrhu žalovaného na zastavenie konania. K zmluvnému dojednaniu (bod 20 nájomnej zmluvy) o právomoci uviedol, že žalovaný neuviedol žiadne konkrétne okolnosti (ani opis skutkového deja kontraktácie tejto prorogačnej doložky) týkajúce sa vôle strán zmluvy vyjadrenej písomne v takom znení, ako obsahuje bod 20 zmluvy o nájme. Žalovaný neodôvodnil a nevysvetlil, z čoho vyvodzuje, že bod 20 nájomnej zmluvy je dohodou o voľbe právomoci v zmysle čl. 23 nariadenia Brusel I. Podľa odvolacieho súdu v bode 20 zmluvy o nájme absentuje nielen vôľa, ale aj písomný prejav, že bola uskutočnená voľba právomoci v súlade s čl. 23 nariadenia Brusel I, zo znenia ktorej by bolo možné vyvodiť, že nie je daná právomoc vo veci konajúceho súdu rozhodnúť o práve sťažovateľky zo zodpovednosti za škodu porušením zmluvnej a mimozmluvnej povinnosti. Prorogačnú doložku v čl. 20 nájomnej zmluvy preto nepovažoval za platnú v zmysle čl. 23 nariadenia Brusel I z dôvodu jej neurčitosti a nezrozumiteľnosti. Keďže od právoplatnosti procesného uznesenia o právomoci, ktorým bolo rozhodnuté o návrhu na zastavenie konania, nedošlo vo veci k žiadnej zmene ukazovateľov rozhodných pre určenie právomoci slovenských súdov, krajský súd odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu žalovaný podal dovolanie z dôvodu podľa § 420 písm. a) a f), ako aj podľa 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP, v ktorom predovšetkým namietal, že súdy Slovenskej republiky vzhľadom na dojednanú prorogačnú doložku nemali právomoc vo veci konať a rozhodovať. Zároveň žalovaný uplatnil aj inú vecnú argumentáciu, z ktorej vyvodzoval dôvodnosť svojho dovolania. Najvyšší súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že bola daná vada zmätočnosti konania podľa § 420 písm. a) CSP, teda že vec nespadala do právomoci slovenských súdov. V odôvodnení svojho napadnutého uznesenia po zohľadnení všetkých aspektov voľby právomoci podľa čl. 23 nariadenia Brusel I a posúdení samotnej prorogačnej doložky dospel k záveru, že doložka bola určitá a platne dojednaná, čím došlo k vylúčeniu právomoci slovenských

súdov rozhodovať predmetný spor s medzinárodným prvkom, a preto najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie zrušil a konanie zastavil.

II.
Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v sťažnosti rozsiahlo argumentuje v prospech porušenia svojich práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu z dôvodu zásady *ne bis in idem*, pričom odôvodnenie a závery dovolacieho súdu považuje za arbitrárne a porušujúce jej označené práva. Zároveň namieta porušenie princípu právnej istoty, keď uvádza, že právoplatné a záväzné procesné rozhodnutia súdov o právomoci nikto nezrušil, neboli ani predmetom dovolacieho konania a bola nimi právoplatne vyriešená otázka právomoci slovenských súdov. Následne vo veci konajúce súdy rozhodli vo veci samej označenými rozsudkami, preto najvyšší súd podľa názoru sťažovateľky rozhodol arbitrárne (na základe dovolania žalovanej po 10 rokoch od začatia sporu, pozn.) v rozpore s nastolenou právnou istotou, keď identifikoval vadu konania, ktorou zvrátil právoplatný výsledok konania. Taktiež tvrdí, že tieto právoplatné rozhodnutia vo veci konajúcich súdov založili právomoc slovenských súdov aj v kontexte toho, že žalovaný sa zúčastnil konania, vzniesol vecné námietky a podal aj opravné prostriedky, teda jeho aktivitu počas konania bolo potrebné vyhodnotiť tak, že sa sporu nezúčastnil len preto, aby vzniesol námietku nedostatku právomoci, ale aj preto, aby konal vo veci samej. Vychádzajúc z uvedeného, sťažovateľka je toho názoru, že najvyšší súd pochybil, ak účasť žalovaného v konaní neposúdil v zmysle čl. 24 nariadenia Brusel I tak, že žalovaný akceptoval právomoc slovenského súdu vo veci konať. Pokiaľ ide o platnosť dojednania prorogačnej doložky dojedanej v nemeckom jazyku v znení „Miesto súdu je v Primasens“, sťažovateľka tvrdí, že vo veci konajúce súdy nižších inštancií sa ňou riadne zaoberali, právoplatne rozhodli o jej neplatnosti a sťažovateľka sa s nimi ustálenými dôvodmi neplatnosti aj naďalej stotožňuje. Pri opätovnom posudzovaní prorogačnej doložky v dovolacom konaní upozornila na skutočnosť, že proti právoplatnému uzneseniu, ktorým bola ustálená právomoc slovenských súdov, žalovaný nepodal mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie), preto sa ňou už dovolací súd nemohol a nemal zaoberať.

III.
Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je posúdenie, či najvyšší súd v okolnostiach veci dospel k ústavne udržateľnému záveru pri výklade do úvahy prichádzajúcich noriem medzinárodného práva o nedostatku právomoci súdov Slovenskej republiky vo veci sťažovateľky a či svoje rozhodnutie dostatočným a ústavnokonformným spôsobom odôvodnil, a poskytol tak dostatočné a relevantné odpovede na výhrady sťažovateľky.

7. Ústavný súd v súvislosti s nastolenou právnou otázku posúdenia právomoci súdov Slovenskej republiky v predmetnej veci po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia konštatuje, že dovolací súd komplexne a citlivo zvážil všetky rozhodné okolnosti prípadu, ktoré bolo potrebné

brať do úvahy pri aplikácii a interpretácii nariadenia Brusel I, pričom zároveň v odôvodnení svojho napadnutého uznesenia ústavnokonformným spôsobom interpretoval a aplikoval na vec sa vzťahujúce právne záväzné akty Európskej únie. Ústavný súd v tomto smere vo všeobecnosti dodáva, že pri výklade pojmov (a ich obsahu) právne záväzných aktov Európskej únie je potrebné brať do úvahy aj existujúcu judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor"), ktorá dotvára a interpretuje text a tam použité výrazy toho-ktorého právneho aktu, v danom prípade nariadenia.

8. K námietke sťažovateľky spočívajúcej v prelomení už raz nastolenej právnej istoty v dôsledku právoplatného procesného rozhodnutia o právomoci, v rámci ktorého sa riešila kľúčová otázka, či medzi stranami sporu bola dojednaná prorogačná doložka platne, ústavný súd konštatuje, že nesprávne ustálená právomoc súdov na rozhodovanie o predmetnej žalobe, hoci aj právoplatne, ešte sama osebe nemôže založiť právomoc súdov Slovenskej republiky, a to ani z hľadiska vnútroštátneho práva, ale ani z hľadiska aplikovateľného medzinárodného práva, keďže ide o základnú podmienku konania, ktorú je súd povinný skúmať v priebehu celého konania. Ak ktorýkoľvek všeobecný súd zistí nedostatok právomoci konať a rozhodnúť o danej veci, musí konanie zastaviť a vec postúpiť inému príslušnému orgánu, v ktorého právomoci je rozhodnúť vec, ak taký neexistuje, tak konane zastaviť.

9. Postúpenie veci v okolnostiach posudzovanej veci neprichádzalo do úvahy, pretože šlo o konanie s medzinárodným prvkom, kde strany zmluvného vzťahu mali zmluvne vylúčiť právomoc súdov Slovenskej republiky na riešenie sporov, ktoré vznikli alebo môžu vzniknúť v súvislosti s konkrétnym právnym vzťahom (čl. 23 nariadenia Brusel I). Pre posúdenie, či strany sporu platne uzavreli prorogačnú doložku, bolo potrebné posúdiť jej platnosť a interpretovať obsah zmluvy, konkrétne obsah čl. 20 nájomnej zmluvy uzavretej v nemeckom jazyku, ktorý znel: *„Der Gerichtsstand befindet sich in Pirmasens"*. Vychádzajúc z interpretovaného prekladu prorogačnej doložky do slovenského jazyka, najvyšší súd ustálil, že úmyslom strán nájomnej zmluvy, ktoré ju podpísali, čím zároveň vyjadrili svoju vôľu byť ňou viazaní, bolo určiť právomoc súdu v Pirmasens (SRN) na riešenie vzájomných sporov vzniknutých zo zmluvy. Ako podporné skutočnosti pre prijatie tohto záveru najvyšší súd uviedol, že v čase uzavretia nájomnej zmluvy mal žalovaný sídlo práve v Pirmasens a rovnaké dojednanie bolo obsahom aj predchádzajúcej zmluvy medzi stranami sporu ako ustálená prax medzi zmluvnými stranami sporu. K argumentácii sťažovateľky, že v Pirmasens sa nenachádza súd, ktorý by bol príslušný rozhodovať obchodné spory, najvyšší súd uviedol, že táto okolnosť je nepodstatná pri interpretovaní vôle strán, či chceli alebo nechceli vylúčiť právomoc slovenských súdov založením výlučnej právomoci súdov SRN. K samotnej formulácii prorogačnej doložky najvyšší súd uviedol, že je zrejmé, že žalovaná strana vyjadrila vôľu založiť právomoc súdov SRN na rozhodovanie akýchkoľvek do úvahy prichádzajúcich sporov, ktoré môžu vzniknúť zo zmluvy, keďže prorogačná doložka bližšie nešpecifikovala, resp. nezúžila okruh sporov, ktorých sa právomoc má týkať (body 46 až 57 odôvodnenia napadnutého uznesenia). Ústavný súd konštatuje, že nezistil exces pri posudzovaní platnosti prorogačnej doložky najvyšším súdom ani z hľadiska posúdenia absencie niektorej z náležitosti alebo jej určitosti, ani pri interpretácii jej obsahu, preto konštatuje,

že takto odôvodnený záver najvyššieho súdu o platnosti prorogačnej doložky je vyčerpávajúco odôvodnený a ústavnokonformný. Rozhodne ho podľa názoru ústavného súdu nemožno považovať za arbitrárny či nedostatočne odôvodnený. Ústavný súd v tejto súvislosti dodáva, že v zmysle čl. 23 nariadenia Brusel I platná doložka zakladá výlučnú právomoc označeného súdu (v danom prípade príslušného súdu členského štátu, pozn.), teda prelomenie/určenie právomoci na základe iných kritérií (podľa čl. 5 nariadenia Brusel I) neprichádzalo do úvahy. Určiť alebo založiť právomoc slovenských súdov na rozhodnutie predloženého sporu tak, ako sa toho domáhala sťažovateľka, by bolo možné len v prípade absencie akejkoľvek prorogačnej doložky, v prípade určenia jej neplatnosti alebo v prípade jej zúženia na konkrétny druh sporov alebo nárokov zo zmluvy.

10. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky, že žalovaná sa zúčastnila sporu v zmysle čl. 24 nariadenia Brusel I, a preto došlo k založeniu právomoci slovenských súdov vec rozhodnúť na základe jej účasti v konaní, kde žalovaná okrem námietky nedostatku právomoci sa vyjadrovala aj k vecnej stránke, najvyšší súd, vychádzajúc z ňou citovanej judikatúry Súdneho dvora, konštatoval, že účasť v konaní žalovanej v konaní pred všeobecnými súdmi Slovenskej republiky nemožno posúdiť ako účasť konaní v zmysle čl. 24 nariadenia Brusel I. Tento záver odôvodnil tým, že pojem účasť na konaní (podľa čl. 24 nariadenia Brusel I) je potrebné interpretovať v rámci existujúcej judikatúry Súdneho dvora k predmetnému článku, keďže ide o interpretáciu nariadenia spoločenstva, a nie vnútroštátneho právneho predpisu. Vychádzajúc z nesporného faktu, že žalovaná vzniesla námietku o nedostatku právomoci pri prvom svojom úkone, a faktu, že na svojej námietke zotrvala počas celého konania, najvyšší súd v súlade s judikatúrou Súdneho dvora konštatoval, že samotnú skutočnosť, že popri namietaní nedostatku právomoci zároveň uplatnila aj vecnú obranu, nemožno považovať za jej účasť na konaní v zmysle čl. 24 nariadenia Brusel I.

11. Ústavný súd po preskúmaní tejto námietky konštatuje, že pre posúdenie významu účasti žalovanej na konaní z hľadiska čl. 24 nariadenia Brusel I bolo podstatné to, či žalovaná vzniesla námietku nedostatku právomoci včas (pri prvom úkone, ktorý jej patril). Totiž v zmysle judikatúry Súdneho dvora nie je možné založiť právomoc konajúceho súdu len na základe účasti strany v konaní v prípade, že sa zúčastnená strana okrem včasného vznesenia námietky o nedostatku právomoci aj vecne bránila. Len v prípade, ak by námietka nebola vznesená včas alebo by k jej vzneseniu vôbec nedošlo (akceptácia právomoci implicitne), by bolo možné konštatovať založenie právomoci konajúceho súdu, prípadne prelomenie právomoci súdu iného členského štátu na základe iných rozhodných skutočností upravených v nariadení, pokiaľ by však nešlo o výlučnú právomoc v zmysle čl. 22 nariadenia Brusel I (bod 58 odôvodnenia). Keďže najvyšší súd, vychádzajúc z rozhodných skutočností prípadu, čl. 24 nariadenia Brusel I interpretoval a aplikoval správne, rešpektujúc existujúcu judikatúru Súdneho dvora k výkladu predmetného článku, jeho odôvodnenie záveru o neúčasti žalovaného v konaní v zmysle nariadenia Brusel I možno považovať nielen za ústavnokonformné, ale zároveň aj za eurokonformné. Ústavný súd tak dospel k záveru, že sťažovateľka v odôvodnení napadnutého uznesenia najvyššieho súdu dostala relevantné ústavnokonformné odpovede na svoje výhrady

týkajúce sa účasti žalovanej na konaní, preto námietku arbitrárneho posúdenia povahy účasti žalovaného posúdil ako nedôvodnú.

12. Ústavný súd pri formulovaní záveru o ústavnej udržateľnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia a tam zistenej existencie vady zmätočnosti najvyšším súdom neopomenul námietku sťažovateľky, že proti procesnému rozhodnutiu o právomoci žalovaná nepodala dovolanie. Ústavný súd, vychádzajúc z vlastnej interpretácie dotknutých ustanovení čl. 23 a čl. 24 nariadenia Brusel I, ako aj z jej cieľov, pri posudzovaní relevantnosti tejto námietky dospel k záveru, že zistenú vadu zmätočnosti konania spočívajúcu v nedostatku právomoci slovenského súdu na prejednanie a rozhodnutie sporu (z dôvodu existencie platnej prorogačnej doložky podľa čl. 23 nariadenia Brusel I) nemožno prelomiť/zhojiť a založiť tak právomoc slovenských súdov len na základe procesného právoplatného rozhodnutia vnútroštátneho súdu o svojej právomoci. Ani následnú vecnú obranu žalovaného nemožno posúdiť ako jeho účasť v konaní v zmysle čl. 24 nariadenia Brusel I za situácie, že svoju námietku o nedostatku právomoci slovenských súdov vzniesol pri prvom úkone, ktorý mu patril. V opačnom prípade by nepochybne došlo k porušeniu medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky jednotne vykladať a uplatňovať na vec sa vzťahujúce priamo aplikovateľné únijné právo (nariadenie), ktoré má v zmysle čl. 7 ods. 2 ústavy prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.

13. Podľa názoru ústavného súdu námietky sťažovateľky neindikujú takú interpretáciu a aplikáciu práva zo strany najvyššieho súdu, ktorá by umožnila ústavnému súdu po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu dospieť k záveru o porušení základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

14. Vychádzajúc z uvedených úvah, ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu odmietol podľa § 56 ods. písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti. V dôsledku odmietnutia ústavnej sťažnosti v celom rozsahu sa už ústavný súd ostatnými návrhmi obsiahnutými v sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. októbra 2021

Peter Molnár
predseda senátu